

Det är något ruttet över lönebildningen i Sverige

”Den nya arbetarklassen är kvinnor som bär upp vår välfärd men som samhället tackar med lägre löner, otrygga anställningar, ofrivillig deltid och hög arbetsbelastning”, skriver Gudrun Schyman (Fi).

Gudrun Schyman

Det är något ruttet över lönebildningen i Sverige. Medlingsinstitutets senaste rapport talar om att löneskillnaderna mellan kvinnor och män minskar. Det är ju bra. Det beror dels på att andelen kvinnor i högavlönade yrken ökar och att kvinnors genomsnittliga arbetstid ökar. Kvinnorna rör alltså på sig. Männerna står still. Men blir ändå rikligt belönade. Det handlar helt enkelt om vilken sektor man arbetar inom. Om man är tjänsteman eller arbetare. Om jobbet är kvinnligt kodat eller manligt kodat. Där ökar skillnaderna.

Den största löneskillnaden enligt Medlingsinstitutets sammanställning finns mellan en manlig tjänsteman och en kvinnlig arbetare. Mannen får i genomsnitt nästan 20 000 kronor mer i lön än kvinnan. Medan medellönen för en kvinnlig arbetare var 27 100 kronor per månad år 2019 hade en manlig tjänsteman 46 700 kronor.

Och vad är det då för yrken det handlar om? [Enligt Statistiska centralbyråns siffror](#) är den största yrkesgruppen i kategorin ”arbetare” undersköterskor inom hemtjänst, hemsjukvård och äldreboenden (132 300 anställda).

Butikssäljare och fackhandel kommer på andra plats (111 600 personer) och på tredje plats kommer grundskollärare (108 800 personer). Det fjärde största yrket är barnskötare (93 200 personer).

Det handlar alltså om samhällsbärare. Inte minst har det tydliggjorts under pandemin.

Vår tids arbetare är alltså inte längre en man som jobbar skift i ortens fabrik, den andelen krymper, utan en kvinna som har ett omvårdande yrke, inte

sällan född i ett annat land. Den nya arbetarklassen är kvinnor som bär upp vår välfärd men som samhället tackar med lägre löner, otrygga anställningar, ofrivillig deltid och hög arbetsbelastning. Dessutom är hot, våld och sexuella trakasserier allt vanligare. Fortfarande.

Varför diskuteras inte lönebildningen utifrån det faktum att nästan alla yrken som har med relationsbyggande att göra ses som mindre värda och är sämre betalda?

Trots den omstrukturerade arbetsmarknaden, där produktion av varor alltmer övergått till produktion av tjänster, lever det kvar en unket förlegad syn på arbetarklassen som en "man". Hela den svenska lönebildningen bygger på just denna föreställning. Avtalsrörelsen brukar gå till så att industrins parter, arbetsgivare och fackförbund, ska gå först. Deras avtal sätter sedan ribban för hur höga löneökningarna får vara i alla andra sektorer. Ingen får gå över det som kallas för "märket". Ett förhållningssätt som effektivt förhindrar varje försök att ge mer till de som har minst.

Varför diskuteras inte lönebildningen utifrån det faktum att nästan alla yrken som har med relationsbyggande att göra ses som mindre värda och är sämre betalda? Det gäller inte bara undersköterskor och personliga assistenter, barnskötare och förskollärare, sjuksköterskor och barnmorskor utan också psykologer, socionomer, präster och annan akademiskt utbildad personal.

Det är som att "prata" inte är något riktigt jobb. Trots att vi sedan länge vet att relationer är grunden till allt lärande och utveckling. Men det är som att det inte gills. Det är i alla fall mannen som fortsätter att var modell för lönesättningen. Han som, även om musklerna numera sitter i huvudet, förväntas försörja både fru och barn och ha råd med amorteringarna på villalånet. Fruns arbete drygar ut hushållskassan....

Jag vet – detta är en väldigt stereotyp beskrivning. Verkligheten kan se annorlunda ut. Men jag vidhåller att detta förlegade patriarkala tänkesätt har påverkat och fortfarande påverkar samhällets syn på löner och

anställningsformer betydligt mer än vad de flesta vill erkänna. Varför skulle annars så många män acceptera att deras fruar har skitlöner och otrygga anställningar?

Släpp taget om mansmyterna och vädra ut den patriarkala odören!

De som har råd, och det är ju en hel del numera, löser förstås konflikten genom att köpa tjänster men det vet vi ju alla att rut knappast står på barriaderna för jämställdhet! Det är faktiskt dags att fackföreningarna på allvar skärskådar sina jämställdhetsambitioner.

Uppmaningen till alla er – arbetsgivare, fack och politiker – som den senaste tiden hurrat er hesa i hyllningar över den fantastiska vårdpersonalen: sätt fart och höj lönerna ordentligt i de kvinnokodade sektorerna och låt det bli en självklarhet med trygga jobb på heltid. Släpp taget om mansmyterna och vädra ut den patriarkala odören!